

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

XII. De liene

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

stimulus bilis adderetur, qui retentricem virtutem enervaret atque ad immaturam deiectionem acriter stimulet & verò etiam compelleret. Itaque iure optimo Galenus cum vitem ventri cerneret fortasse bilem videri posse ad pituitosos humores lateribus eius adhaerentes detergendos; strenuè laboravit in cap. 4. libri. 5. de vfu partium; vt ostenderet eò tamen bilim adducendam non fuisse; quòd maiora multò sequutura essent incommoda, dolor vehemens & mordicatio ventris, nausea, vomitus; si in superiore: aut immatura incocti cibi transmissio, si in inferiorem ventris regionem incidisset. Vtrius autem modo propria ventris actio, quæ coctio est, impediretur.

Apertissimè autem ad intestina deducitur, quæ non ad retinendum, sed ad transmittendum coctum iam cibum posita sunt. Vt nimirum citius transmitteretur id, quo exinanitis partibus ac toti animalis vitæ subueniendum est. Ideò ad duodeni terminum, qui intestinorum ferè principium & vt in primo de sanitate tuenda cap. 12. Galenus loquitur, prima tenuis intestini pars est, dicitur: vt & citius optatù illius vsum consequatur natura; præsertim cum in anfractus statim & orbes, qui minùs expeditam transmissionem faciunt, conuoluantur intestina. Et longius discedat à ventriculo, ne proximè fortasse bilis tenuitate & incidendi facultate laxaretur pylorus aut ad retinendum certè imbecillior fieret.

Denique præter hos meatus habet hæc vesicula duas à Porta venulas, quibus nutritur: nec non arteriolâ, quia natius fouetur calor: & neruum, quo sensu participat. Quæ verò animalia & interdum homines scripsit Aristoteles in 4. de partibus cap. 2. & confirmavit Plinius in 11. libro. ca. 37. vesicula hæc carere, credendum est habere meatum rectâ à iecore ad intestina protensum, quo bilem statim egerant: neque in vnùm locum colligere, sicut animalia cætera, quæ humore hoc cum magis abundant, si totum simul effudissent, intestinis nimirum totique naturæ incommodassent, velociori, quàm par esset, facta cibi transmissione, acriorque intestinorum incisione ac detersione.

DE LIENE.

CAPVT XII.

Ienem frustra in animalibus extitisse; non puduit Erasistratum affirmare, à Galeno hæc ob causam iure optimo repræsentatum in cap. 15. lib. 4. de vfu partium, & cap. 7. lib. de atra bile. Quis enim à natura temerè nihil agente, immò partes omnes vel minimas ad plurimos atque admirabilissimos vsus optimè disponente, tantum viscus frustra factum, & ad sinistram ventriculi sedem, secundum inferiora tamen magis & posteriora, locatum, costis spurijis optimè septum, ventri & omento connexum, atque inutiles pondere corpora nostra grauatâ fuisse credat? Aut quæ sit ratio, cur liene minùs benè & secundum naturam affecto vitiosèque suo munere fungente, non cicatricum modò, vt in problemate, sect. 9. dispu-

at Aristoteles; sed vniuersi corporis color vitetur euadâtque nigrior? Cur ipsemet, in calidè præfertim & siccè temperationis animalibus, vel iecore nigrior semper est? Cur acerbû quidpiâ & à iecore prorsus alienû sapit, si gustetur? Vt in quibusdam animalibus, eisi eorum carnes non insuauiter edantur, vorari tamen non possit. Sanè his argumentis adducti veteres philosophi ac medici à liene iecur purgari pronuntiarunt; dum quidquid in sanguine melancholicum est, crassum, limosum, & fæculentum, ad se trahit; pellente item iecore; vt etiam de vesicula dictum est.

Idcirco enim rarum admodum & laxum corpus est, spongiæ cuiusdam instar; vt crassum succum facillè trahat & suscipiat. Idcirco non arterias modo permultas calido abundantes spiritu, ac sima parte, qua ventriculo incumbit, susceptas moxque per totum disseminatas habet. Tum vt succi crassitudinem alterare, conficere, & ita mutare queat, vt ex meliore illius magisque benigna parte nutriatur. Tum verò vt rara semper & ad crassum humorem excipiendum idonea visceris substantia conseruetur: vt & pulmonum ad ærem suscipiendum. Est tamen lien pulmonibus crassior. Quoniam hi tenuiori, flauo, & spiritoso sanguine sustentantur; & celerem ac perennem motum habere copiosumque ærem suscipere ac reddere debuerunt. Rarior autem iecore: quia tum crassior, & nigriorem sanguinem ac succum admittit: tum eo ab arterijs, quæ illic sunt, elaborato pascitur: cum iecur benigno quidem, sed crassiore vescatur sanguine rubro.

Verùm habet etiam complures venas cum iecore copulatas: quas, si ad comportandum solum nutrimentum illi visceri necessarium, non item ad superfluum & noxium succum fecernendum pertinere debuissent, minime opus erat esse tam multas tamque amplas. Tum verò peculiaris apparet venalis meatus ad superius ventriculi orificium: quem non aliam ob causam adiunctum dixeris, quàm propter illius succi secretionem.

Per eum enim in ventriculû eructat lien melancholicum succû, qui ex ipsius nutritione, meliore attracta humoris parte, super est. Ique ventriculo primùm ad ciborum appetentiam & susceptorum amplexum ac retentionem confert: deindè per intestina cum cæteris excrementis egeritur. Hic est primus & præcipuus lienis vsus. Propter quem fortasse ab hoc membro pendere risum credidit vulgus. Scitum enim est illud;

Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Quia dum fæculentum ac tetrum fecernit sanguinem, reliquum purum, agilem, & quòdammodo hilariorem facit. Et propterea iecori propinquum lienem natura fecit, vt humoris terri purgatione purum & quasi nitidum speculum redderet ad imagines exprimentendas atque ad amandum accommodatum.

Alter vsus est ad fouendam sinistram & inferiorem ventriculi sedem, eiusque coctionem calore iuandam, sicut dextra & superior tota iuuatur iecore. Quòd in 3. de partibus cap. 7. fateatur Philosophus, tameti tum viscera omnia, tum lienem venarum præcipuè gratia fuisse facta voluerit: vt eas, inquam, sustinerent & velut anchora & clauis stabilirent ad corpus partesque per quas ducuntur.

Tertius, quem eodem quoque loco significauit

K iij

Substantia

Vasa

Purgatio

Vsu alij

Tertius

*Animalia
sile carentia*

Vsu

Aristoteles, ad compensandum in sinistra parte iccoris pondus, quod ad sinistram ferè magis declinat. Vt in primo historiae libro cap. 18. & 4. lib. de animalium ortu cap. 4. tanquam prodigium narretur, visum aliquando fuisse viscerum horum permutatum situm, & lienem interdum duplicem. Hippocrates autem in 4. de morbis libro lienem scripsit potum in ventrem missum attrahere & per venas distribuere. Quod de immoderato potu; neque immediatè, sed mediante iccore intelligas. Alioqui tam cibum, quam potum consistat à ventre per intestina ad iecur mitti atque ab eo dispensari.

Nervi.

Ceterum præter arterias & venas nervi quod à sexto cerebri pari inferuntur lieni aut illius potius tunica à peritonæo accepta. Hæc ab omni membranis oritur, qua parte lienis recta innascuntur lineæ, quæ arterias & venas ad illud viscus ductas excipit. Venæ atrum adducit sanguinem; arteriæ pulsu attenuant & expurgant, nativumque calorem terro ac frigido inquinatum ac penè obrutum humore tuentur ac fouent.

Linea media.

Lineam eam si spectes, verè dixeris bipartitum esse lienem; si non in dextram & sinistram partem, vt in cap. 7. notato Aristoteles indicauit; propterea quod quasi iecur adulteratum esse videtur: certè in anteriorem & posteriorem, quæ linea illa separantur in ipsius medio cauo secundum longitudinem sese attolente.

Figura.

Ventri enim incumbens modicè cauis interiori parte & exteriori gibbosus euadit. In homine breuior est, sed crassior & latior, quam in cane, sue, & boue, in quibus longior & tenuior visitur. In illo ipso tamen longitudo crassitudinem ac latitudinem superat; parsq. superior inferiore latior aliquatò cernitur: vt linguæ nonnullam nec obscuram formam præferat; & pedis planta assimilauit Hippocrates in lib. de corporum reflectione. Rotundum quibusdam esse legimus apud Philosophum in 3. de partibus cap. 12. Superficies sanè tota læuis est, sed minus, quam iccoris, cordis, pulmonum & aliorum viscerum læuibus enim & minimis cauernulis aspersa vbique conspicitur.

Color.

Denique color non idem semper apparet: nec solum in vniuerso animalium genere, verum nec in speciebus singulis. Ferè autem in fortioribus calidioribus & liccioribus nigrior est; vt in homine leone, & cane: in humidioribus & frigidioribus, vt in sue, albicat magis. Qua in re non leue momentum habent anni tempus, regio, cibi, curæ, vigilia, studia, morbi, & id genus alia.

Quantitas.

Atque in hoc viscere magnitudo deterior est paruitate. Nam si corpus floreat, lien minuitur: si lien crescat, minuitur corpus. Quam ob causam fiscum Traianus Imperator lienem appellabat. Fisco namque ditescente populus exhauritur & contrà. Quod verò in cap. 7. ante memorato & 2. historiae lib. cap. 15. proditum est, animalibus quibusdam aut nullum aut perexiguam, & vix sensibilem esse lienem; minus mirum videbitur, si quædam meminimus bilis etiam carere vesicula. Ea fere feruentiorem habere ventrem, vt columbum, accipitrem, miluum, noctuam, dixit Aristoteles: neq. indigere liene ad coctionem cibi iuuandam. Excrementorum autem succum, aut in vapores per laxam carnem resoluerè, aut in pennas & squammas consumere. At neque

Animalitate experita.

A negandum, haud copiosum his melancholicum & terum succum in esse, cumque per meatum ad ventrem absque liene ductum transmitti. Sic enim de flauæ bilis purgatione in ijs, quæ vesicula carent, dicebatur, & in 4. de vsu partium lib. cap. 12. confirmat Galenus.

DE RENIBVS.

CAPVT XIII.

B Ertium instrumenti genus, quod ad alterius illius coctionis, quæ in iccore facta est, excrementa fecerenda præparauit natura, sunt renes, *regei dno rē vsu; i. vrinarij.* quod est mingere, & pluerè aut *regei dno rē vsu; i. vrinarij.* humoris defluxu. Eos namq. hunc planè in corporibus nostris habere vsum, cauitas illa testatur, quæ in ipsorum medio conspicitur humori cuiuspiam excipiendo extracta. Hunc verò aquosum esse illum, quem velut sanguinis in iccore geniti ferè esse dicimus, & *regei dno rē vsu; i. vrinarij.* vrinam ac lotium appellamus; ostendit subiecta renibus vesica, vt humorem illum suscipiat ac meiendo reddat, meatuque illi, qui à renibus ad vesicam descendunt, *regei dno rē vsu; i. vrinarij.* vrinarij propterea dixerunt, quod vrinam à renibus ad vesicam deducant. Verum priora duo excrementa ex iccore statim, dum sanguis gigneretur, secreta sunt à bilis vesicula lieneque: at hoc tertium à renibus trahitur ex vena Caua, quæ genitum iam suscepit sanguinem. Venæ, etenim illæ, quæ emulgentes nuncupantur, quod serosum hunc & aqueum humorem emungant ex sanguine ad venâ cauam pertinent. Quod idèd factum est, quoniam aqueus ille humor vilis futurus erat & necessarius crasso adhuc sanguini per angustas iccoris venulas ad magnum Cauæ truncum introducendo: sicut antea non parum chyli ex intestinis ad iecur promotionem iuuerat. Vbi verò ad amplam peruenit, cuius ramos per mearem facile potest, cum arteriarum præsertim tenuiorem calorem vbique proximum habeat, fecerèdum id fuit, quod inutile ac noxium deinceps futurum erat.

Itaque cum id multò magis, quam bilis aut melancholicus succus, abundet in sanguine, tum binos renes, vtinque alterum, apposuit natura, tum emulgentem duplicem, per amplam & latam vtinamque, ac binos demum vtinæ. Non solum vt citior secretio fieret (quam etiam ob causam propè iecur & venam Cauam renes ambo positi sunt) atque vt operationi tantoperè ad vitam tuendam necessaria quam optimè prouideret: vt si quando alterum obturari contingeret aut quouis modo impediti nè proprium haberet vsum, adesset alter, qui functionem maximè necessariam exequeretur. Verum etiam plurimum omnino est hoc excrementi genus: quod si per vnicum renem purgari oportuisset, diuturnam prorsus ac tardam purgationem habuisset. Quatuor semel obseruauit Laurentius. Rarissimum est.

Inæqualis autem existit situs. Nam elatior paulò est dexter, iecurque contingit, depressior sinister, qui lieni vix quadam ex parte subternitur.

Eti